सिन्धुलीबाट प्रकाशित दैनिक समाचारपत्रहरूमा प्रयुक्त नेपाली भाषाको वर्णविन्यासगत त्रुटिको अध्ययन

पिताम्बर फुयाल

परीक्षा क्रमाङ्क : २३३०१०५/२०६७

त्रि.वि. दर्ता नं. : ६-१-२३३-१०७-९८

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, शिक्षाशास्त्र सङ्काय, नेपाली भाषा शिक्षा विभागअन्तर्गत स्नातकोत्तर तह, दोस्रो वर्षको पाठ्यांश नेपा.शि.५९८ को प्रयोजनका लागि प्रस्तुत

शोधपत्र

२०७१/२०१५

नेपाली शिक्षा विभाग

सिन्धुली बहुमुखी क्याम्पस

सिन्धुली

शोध निर्देशकको सिफारिसपत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, शिक्षाशास्त्र सङ्कायअन्तर्गत नेपाली भाषा शिक्षा विभाग, स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्षको नेपा.शि. ५९८ पाठ्यांशको प्रयोजनार्थ प्रस्तुत **सिन्धुलीबाट प्रकाशित दैनिक समाचारपत्रहरूमा प्रयुक्त नेपाली भाषाको वर्णविन्यासगत त्रुटिको अध्ययन** शीर्षकको शोधपत्र शोधार्थी श्री पीताम्बर फुयालद्वारा मेरो निर्देशनमा तयार पारिएको हो । यस शोधकार्यसँग म सन्तुष्ट रहेको छु । अत्यन्त मिहिनेत र लगनशीलताका साथ तयार पारिएको प्रस्तुत शोधपत्र सम्बन्धित प्रयोजनका लागि उपयुक्त भएकाले यसको आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि सिफारिस गर्दछु ।

मिति : सन् २०१५/ /

उपप्राध्यापक अर्जुनप्रसाद पौडेल

नेपाली शिक्षा विभाग

सिन्धुली बहुमुखी क्याम्पस

कृतज्ञताज्ञापन

सिन्धुलीबाट प्रकाशित दैनिक समाचारपत्रहरूमा प्रयुक्त नेपाली भाषाको वर्णविन्यासगत त्रुटिको अध्ययन शीर्षकको प्रस्तुत शोधकार्य त्रिभुवन विश्वविद्यालय, शिक्षाशास्त्र सङ्काय, स्नातकोत्तर तह नेपाली भाषा शिक्षा विभागअन्तर्गत दोस्रो वर्षको नेपा.शि.५९८ पाठ्यांशको प्रयोजनार्थ तयार पारिएको छ । यस सिलसिलामा विभिन्न विद्वान्वर्गहरू, संघसंस्था तथा सहपाठी मित्रहरूबाट प्राप्त प्रत्यक्ष, अप्रत्यक्ष रूपमा सहयोग, सल्लाह, सुझाव, हौसलाप्रति म कृतज्ञ छु । यसै क्रममा उपर्युक्त शीर्षकको शोधप्रस्ताव स्वीकृत गरी शोधका लागि अवसर प्रदान गर्ने नेपाली भाषा शिक्षा विभाग र यस शोधकार्यको शीर्षक छनोटदेखि कलेवर तयार हुन्जेलसम्म अनवरत रूपमा आफ्नो अमूल्य समय प्रदान गरेर समुचित निर्देशन एवम् उत्साहवर्द्धक प्रेरणा प्रदान गर्नुहुने विभागीय प्रमुख तथा शोधनिर्देशक श्रद्धेय गुरु **अर्जुनप्रसाद पौडेल**प्रति सर्वप्रथम हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु ।

शोधपत्र तयार गर्ने क्रममा सहयोग लिइएका र साभार गरिएका विभिन्न पाठ्यसामग्रीका आदरणीय रचनाकारहरूप्रति आभारी छु । यस शोधकार्यसँग सम्वन्धित विभिन्न समस्याहरूलाई सहज रूपमा लिई समाधानार्थ परामर्श प्रदान गर्नुहुने आदरणीय गुरुहरू **भानुभक्त गुरुङ, कृष्णप्रसाद निरौला, फाल्गुणी शर्मा र मिमप्रसाद घिमिरे**लगायत विभागका सम्पूर्ण गुरुहरुप्रति अनुगृहीत छु ।

मेरा जीवनका हरेक क्षेत्रमा अविच्छिन्न सफलताको आशीर्वचन दिँदै उच्च शिक्षाको विशिष्ट स्तरमा पुऱ्याउने मेरा पूजनीय पिता **सिद्धलाल फुयाल,** माता **सिद्धमाया फुयाल र श्रीमती निर्मला फुयाल**प्रति सदा ऋणी छु । त्यस्तै दिदीहरू **कमला, तारा, अप्सरा** र भिनाजुहरू **डिल्लीराम, यादव, कमलप्रति** त्यत्तिकै ऋणी छु । मेरो शैक्षिक सफलतामा प्रसन्न भएर अध्ययनतर्फ क्रियाशील हुने र मलाई अझ बढी सफलताका लागि मनोवैज्ञानिक जाँगर सिर्जना गरिदिने भान्जा भान्जीलाई पनि सम्झन चाहन्छु । यसैगरी प्रोत्साहन गर्दै लगनशीलता र निरन्तरताको प्रतिफल सिकाउने र शैक्षिक सामग्री जुटाइदिने आदरणीय दिदी **शोभा** र भिनाजु **प्रदिप** र **दाजु सुरेश,खगेन्द्र** भाइ **प्रवेश** तथा बहिनीहरू **सुनिता, सरिता, सविता** र छोरा **प्रतिक, प्रसन्न**को सुन्दर हौसलालाई हार्दिक रूपमा सम्झन्छु । त्यसो त अध्ययन अनुसन्धानका क्रममा

सदासर्वदा प्रेरणा दिइरहने र सामग्री सङ्कलनमा सहयोग गर्नुहुने आत्मीय मित्र **बेनीबहादुर कार्की**लाई कर्तव्यपूर्ण सम्झन चाहन्छु । मेरा आत्मीय मित्रहरू **अशोक, जयराम, धन, पृथ्वी, शिव, टीका, निर्मला, सीता, मेनुका, बेदराज, रेणु**लगायत सबै शुभचिन्तकहरूलाई एकैसाथ हार्दिक धन्यवाद टक्र्याउँदछु । अन्त्यमा यस शोधपत्रको शुद्ध टङ्कनमा सहयोग पुऱ्याउने हृदय मित्र **रञ्जन कार्की**लाई पनि हृदयदेखि नै हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

मिति : सन् २०१५/ /

शोधार्थी

पीताम्बर फुयाल

शोधसार

शोधशीर्षक : सिन्धुलीबाट प्रकाशित दैनिक समाचारपत्रहरुमा प्रयुक्त नेपाली भाषाको वर्णविन्यासगत त्रुटिको अध्ययन

शोधार्थी : पिताम्बर फुयाल

शोधनिर्देशक : उपप्रा. अर्जुनप्रसाद पौडेल

विभाग/क्याम्पसः नेपाली शिक्षा विभाग, सिन्धुली बहुमुखी क्याम्पस, सिन्धुली ।

शैक्षिक वर्ष : २०६५/०६७

पृष्ठ सङ्ख्या : १२+८१+४

अध्याय : पाँच

समस्याकथन

भाषा विचार विनिमय गर्ने माध्यम भएकै कारण एक अर्काका बीच सम्प्रेष्य हुनु आवश्यक छ । भाषाको आधुनिकीकरणसँगै यसको प्रयोग क्षेत्र पनि फैलिदै जान्छ । मूलतः नेपाली भाषाको पनि प्रयोग क्षेत्र बढ्दै जाँदा सञ्चार जगत्मा पनि यसको प्रयोग हुन थाल्यो । हरेक विषयमा विविध स्तम्भहरूका माध्यमले भाषाको सम्प्रेषणात्मक भूमिका निभाउन थालियो । जसमा वर्णविन्यासलाई समाचारपत्रको सबैभन्दा प्रभावशाली स्तम्भका रूपमा लिइन्छ । यो पत्रिकाको आफ्नो विचार तथा दृष्टिकोण राख्ने थलो हो । समाचार सामान्यभन्दा समान्य पाठकले बुझ्ने भाषामा लेखिनु पर्छ । समाचारमा सरलता, सहजता, स्पष्टता, वस्तुनिष्ठता, निष्पक्षता, समसामयिकता एवम् संक्षिप्तता हुनु जरूरी मानिन्छ साथै विचारको सन्तुलित प्रयोग पनि आवश्यक मानिन्छ ।

नेपाली भाषाको प्रयोगका सन्दर्भमा मानक रूपको निर्धारण भैसकेको छैन । फलस्वरूप नेपाली भाषाको प्रयोगमा विविधता पाइन्छ । जसको कारण आ-आफ्नै इच्छा, रूची र आग्रहले भाषाको प्रयोग गर्ने प्रचलन रहेको देखिन्छ । नेपाली भाषाको सन्दर्भमा भन्नुपर्दा पत्रकारितामा भाषाको प्रभाव ज्यादै महत्त्वपूर्ण हुन्छ । किनकी भाषा भनेको पत्रकारिताको हतियार हो । यसका लागि

पत्रकारसँग भाषा खेलाउने खुबी हुनुपर्दछ । पत्रकारको भाषा साहित्यमा जस्तो क्लिष्ट र अप्रत्यक्ष हुनुहुँदैन । समाचार लेखनको मूल उद्देश्य सूचनाको प्रवाह र ज्ञानको हस्तान्तरण तथा मनोरञ्जन पनि हो । त्यसकारण नेपाली समाचारहरूमा भाषाको प्रयोगमा विविधता पाइन्छ । यसै सन्दर्भमा समाचारपत्रमा प्रयुक्त नेपाली भाषालाई निम्न समस्यामाथि केन्द्रित गरिएको छ :

१. समाचारपत्रहरूको भाषाको स्वरूप कस्तो छ ?

२ .समाचारमा प्रयुक्त भाषिक विशेषताहरू के-कस्ता छन् ?

३. समाचारपत्रमा के-कस्ता भाषिक त्रुटिहरु देखिएका रहेका छन् ?

४. त्रुटि निराकरणका उपायहरू के-के हुन सक्छन् ?

१.३ शोधको उद्देश्य

प्रस्तुत शोधपत्रको विषयको समस्या कथनमा प्रस्तुत गरिएका प्राज्ञिक जिज्ञासा अथवा समस्याजन्य प्रश्नहरूको समाधानका लागि अपनाइने क्रमबद्ध कार्यहरूको सटिक सङ्केतलाई शोधका उद्देश्य भनिन्छ । कुनै पनि उद्देश्य सरल, स्पष्ट, संक्षिप्त, दर्शनीय र मापनीय हुनुपर्छ । उद्देश्य विना कुनै पनि कार्य सफल र पूर्ण हुँदैन । उद्देश्य नै भावी अध्ययन विधि र प्रक्रियाहरूको मुटु भएकाले त्यसले समग्र शोध कार्यलाई निर्देशित गर्न सक्नु पर्दछ । प्रस्तुत शोधप्रस्तावका निम्नलिखित उद्देश्यहरू रहेको छ :

१.समाचारपत्रको भाषाका स्वरूप पहिचान गर्नु ।

२.समाचारमा प्रयुक्त भाषाको अध्ययन गर्नु ।

३. समाचारपत्रमा प्रयुक्त भाषिक त्रुटिहरूको प्रयोगको अवस्था पहिल्याउनु ।

४. त्रुटि निराकरणका उपायहरू सुझाउनु ।

शोध प्रक्रिया

प्रस्तुत शोधपत्र एम.एड. दोस्रो वर्षको नेपा.शि. ५९८ पाठ्यांश परिपूर्ति गर्ने प्रयोजनका लागि तयार गरिएको हो । नवीन शीर्षक र नयाँ विचार, दृष्टिकोण तथा अनुभवका कारण अनुसन्धानका क्रममा अनेकौं अप्ठ्यारा र चुनौतीहरूसँग सामना गर्दै अन्ततः शोधकार्यलाई सफल बनाइएको छ । उक्त शोध स्नातकोत्तर उपाधिका लागि मात्र नभई नेपाली भाषाको उपयोग गर्ने नवीन प्रवृत्ति, विविध प्रयोजनअनुरुपको शैली तथा कलाजगत्, संस्कृति, साहित्य र भाषावीचको सम्बन्ध विश्लेषण गर्ने अनुसन्धाता एवम् शिक्षावेत्ताहरूलाई जानकारी बटुल्ने विश्वासिलो हतियार बन्न सक्ने विश्वास गरिएको छ । शोधको मूल उद्देश्यहरूमा सिन्धुलीबाट प्रकाशित दैनिक समाचारपत्रहरुको संरचना, विषयवस्तु, शैली, शीर्षक तथा प्रयुक्त भाषा, वाक्य प्रकार र वाक्यकोटिको अध्ययन गर्नुआदि रहेका छन् ।

तीन वटा पत्रिकाको १० अङ्कहरू सङ्कलन गरी अध्ययन तथा अनुसन्धान गरिएको हुँदा आमसञ्चार, साहित्यकर्मी, भाषावेत्ता र पत्रकारिताजगत्का कला पारखी र सम्बन्धित निकायका लागि समेत महत्त्वपूर्ण र उपयोगी हुने अपेक्षा गरिएको छ ।

अनुसन्धान कार्य श्रमसाध्य, पसिनापूर्ण र चिन्तनपरक कार्य भएकाले विद्यार्थीका लागि महत्त्वपूर्ण चिन्तन मनन गर्ने क्षेत्र रहेको हुन्छ । यस अध्ययनका सम्पूर्ण पक्षहरूमा सामग्री सङ्कलनका निम्ति पुस्तकालय अध्ययन विधिलाई आत्मसात गरी वर्णनात्मक तथा विश्लेषणात्मक पद्धतिलाई अँगालिएको छ ।

प्रस्तुत अध्ययनका सबै पक्षहरू सैद्धान्तिक आधारलाई मापदण्ड बनाई बाहिर ल्याउन समेत समय, स्रोत र सीमाभित्र बाँधिएका हुनाले सीमितता पनि अपनाइएको छ । समाचारपत्रको सम्पूर्ण पक्षको अध्ययन गर्न गाऱ्हो पर्ने हुनाले उक्त समाचारपत्रको तीन वटा पत्रिकाको १० अङ्कको वर्णविन्यामा प्रयुक्त भाषालाई मात्र अनुसन्धानको क्षेत्र बनाइएको छ । यसमा भौतिक विशेषता र व्याकरणिक पक्ष आदिलाई अध्ययनको आधार बनाई सामग्रीबाट प्राप्त भएको तथ्याङ्कको तालिकीकरण, व्याख्या र विश्लेषण गरिएको छ । यस शोधपत्रलाई शोध परिचय, पूर्व साहित्यको अध्ययन तथा सैद्धान्तिक अवधारणा, अध्ययन विधि र व्याख्या-विश्लेषण (भौतिक

विशेषताका आधारमा समाचारको व्याख्या तथा विश्लेषण, समाचारको भाषिक त्रुटि अध्ययन विश्लेषण) तथा निष्कर्ष, सुझाव र उपयोगिता गरी जम्मा पाँच अध्यायमा विभाजित गरी निष्कर्ष निकालिएको छ ।

शोध निष्कर्ष

१. समाचारका प्रायः सबै विषयवस्तु प्रायजसो विविधतासँग सम्वन्धित भएर लेखिएको पाइन्छ ।

२. समाचारपत्रको भाषा औपचारिक भाषामा लेखिएको पाइन्छ ।

३. समाचार १२ देखि ३४ अनुच्छेदसम्ममा संरचित भएको देखिन्छ ।

४. धेरैजसो समाचारमा जटिल वाक्यको प्रयोग गरिएको पाइन्छ ।

६. त्यस्तै शीर्षकहरूका आधारमा अध्ययन गर्दा २ देखि १५ शब्दसम्म रहेको पाइन्छ ।

७. अध्ययन गरिएका भाषाहरूमा विभिन्न ३ शैलीको प्रयोग गरिएको पाइन्छ ।

८. समाचारपत्रमा लेखनको सिद्धान्त अनुरूप हेर्दा समाचारपत्रका भाषाहरू आदि, मध्य र अन्त्यको संरचनामा ४ अङ्कसम्म संगठित अनुच्छेदमा रहेको पाइन्छ भने त्यसपछिका समाचारपत्रको भाषामा त्यस्तो संरचनाको अनुच्छेद रहेको पाइँदैन ।

९. प्रस्तुत अध्ययनका लागि १० वटा प्रतिनिधि समाचारमा केही उखानटुक्काको प्रयोग पनि गरिएको पाइन्छ ।

१०.समयको फेरवदलसँगै समाचारपत्रको विन्यासक्रममा पनि परिवर्तन भएको पाइन्छ ।

११. समाचारपत्रको भाषामा बढी मात्रामा वर्णविन्यासगत त्रुटि गरिएको पाइन्छ ।

१२ वर्णविन्यासका नियम, भाषिक नियमको ख्याल राख्दै भाषिक त्रुटिमा ध्यान दिनु आवश्यक देखिन्छ ।

१३. वर्णविन्यासलाई ज्ञानका रूपमा भन्दा भाषाप्रयोगको परिष्कारका लागि उपयोगी हुने दृष्टिले सममाचारपत्रका विभिन्न पृष्ठका प्रकृतिअनुरूप सन्तुलित वितरण गरिनुपर्छ ।

विषयसूची

अध्याय एक

शोधपरिचय

१.१ अध्ययनको पृष्ठभूमि १

१.२ समस्याकथन १-२

१.३ शोधको उद्देश्य २

१.४ अध्ययनको औचित्य ३

१.५ अध्ययनको सीमाङ्कन ४

१.६ शोधपत्रको रूपरेखा ५

अध्याय दुई

सम्बन्धित साहित्यको पुनरावलोकन तथा पूर्वकार्यको समीक्षा

२.१ पूर्वकार्यको समीक्षा ६-११

२.२ भाषा ११-१२

२.३ सञ्चार १३-१४

२.४ आमसञ्चार १४-१५

२.५ समाचारपत्र १६-१७

२.६ नेपालमा आमसञ्चार १७-१८

२.७ समाचार लेखन १९-२१

२.८ समाचारपत्रको स्वरुप २१-२२

२.९ नेपाली वर्णविन्यासको परिचय २२-२४

२.१० तद्भव र आगन्तुक शब्दमा ह्रस्व लेखिने नियम २४-३७
२.१०.१ शब्दादि र शब्द मध्यमा ह्रस्व २४-२५
२.१०.२. शब्दान्तमा ह्रस्व २५-२६
२.१०.३ ब, वको प्रयोगसम्बन्धी नियम २६
२.१०.३.१ बोल्दा र लेख्दा दुवै ब हुने शब्दहरु २६
२.१०.३.२ बोल्दा र लेख्दा दुवै व हुने शब्दहरु २७
२.१०.३.३ बोल्दा ब र लेख्दा व हुने शब्दहरु २७
२.१०.३.४ ब को प्रयोग सम्बन्धी नियम २७
२.१०.३.५ व को प्रयोग सम्बन्धी नियम २८
२.१०.३.६ य, ए को प्रयोग सम्बन्धी नियम २९
२.१०.३.७ श,ष,स को प्रयोग सम्बन्धी नियम ३०-३२
२.१०.३.८ अजन्त-हलन्तको प्रयोग सम्बन्धी नियम ३२-३४
२.१०.३.९ पदयोग र पद वियोगको प्रयोग सम्बन्धी नियम ३४-३६
२.११ सारांश ३७

अध्याय तीन

अध्ययन विधि र प्रक्रिया

३.१ अध्ययन विधि ३८
३.२ सामग्री सङ्कलन ३८
३.३ तथ्याङ्क सङ्कलन प्रक्रिया ३८-३९
३.४ विश्लेषणका आधारहरू ३९
३.४.१ समाचारपत्रको भौतिक विशेषता ३९
३.४.२ भाषिक संरचनाको आधार ३९
३.४.३ समाचारको विषयवस्तु ३९
३.४.४ भाषिक शैली विश्लेषणको आधार ४०
३.४.५ शीर्षक विश्लेषणको आधार ४०

३.४.६ त्रुटि विश्लेषणको आधार ४०-४१
३.५ सारांश ४१

अध्याय चार

व्याख्या तथा विश्लेषण

४.१ संरचना ४२-४३
४.२ विषयवस्तु ४३-४४
४.३ शैली ४४-४५
४.४ शीर्षक ४५-४६
४.५ समाचारपत्रको भाषिक त्रुटि ४७
४.५.१ ब, व, पदयोग, पदवियोग, हलन्त र न,ञ सम्बन्धी त्रुटि ४७-४८
४.५.२ श, ष ,स, ब, व, ह्रस्व, दीर्घ, पदयोग रवियोग, हलन्तसम्बन्धी त्रुटि ४८-५०
४.५.३ ब ,व, श, ष, स, ह्रस्व-दीर्घ, पदयोग-पदवियोगसम्बन्धी त्रुटि ५०-५३
४.५.४ ह्रस्व-दीर्घ, ब, व, श, ष, स, पदयोग-पदवियोग र हलन्तसम्बन्धी त्रुटि ५३-५५
४.५.५ ह्रस्व-दीर्घ र श, ष, ससम्बन्धी त्रुटि ५५-५७
४.५.६ ह्रस्व-दीर्घ, हलन्त, ब, व, श, ष, ससम्बन्धी त्रुटि ५७-५९
४.५.७ हलन्त, ह्रस्व-दीर्घ, पदयोग-पदवियोग र ब, व सम्बन्धी त्रुटि ६०-६२
४.५.८ हलन्त, ह्रस्व-दीर्घ, श, ष, स, ब, वसम्बन्धी त्रुटि ६२-६४
४.५.९ ब, व, पदयोग-पदवियोग, ह्रस्व-दीर्घ, हलन्तसम्बन्धी त्रुटि ६४-६५
४.५.१० ह्रस्व-दीर्घ,पदयोग-पदवियोग,हलन्त,ब,व,य,ए,श,ष,स रेफसम्बन्धी त्रुटि ६६-६८
४.६ सारांश ६८-६९

अध्याय पाँच

निष्कर्ष, सुझाव र उपयोगिता

५.१	निष्कर्ष	७०-७२
५.२	सुझाव	७२-७५
५.३	उपयोगिता	७६-७७
५.३.१	नीतिगत तह	७७-७८
५.३.२	प्रयोगको तह	७८-८०
५.५	भावी अध्ययनका लागि सम्भावित शोध शीर्षकहरू	८१

सन्दभर्ससामग्रीसूची

परिशिष्ट

व्यक्तिवृत्त

सङ्क्षेपीकृत शब्दसूची

ई.पू	– ईसा पूर्व
क्र.स.	– क्रम सङ्ख्या
टि.भि.	– टेलिभिजन
डा.	– डाक्टर
त्रि.वि.वि	– त्रिभुवन विश्वविद्यालय
दो.सं.	– दोस्रो संस्करण
नेपा.शि	– नेपाली शिक्षा
वि.स.	– विक्रम सम्वत्
प्रा.	– प्राध्यापक
वा.नं.	– वाक्य नम्बर
वि.सं.	–विक्रम सम्बत्

सन्दर्भसामग्रीसूची

अधिकारी, चन्द्रविशाल (२०६२). **आमसञ्चार र पत्रकारिता सिद्धान्त र प्रयोग**, चितवन : नारायण अधिकारी प्रकाशन ।

अधिकारी, हेमाङ्गराज (ते.सं.२०६२). **समसामयिक नेपाली व्याकरण**, काठमाडौं : विद्यार्थी पुस्तक भण्डार ।

अधिकारी, हेमाङ्गराज (दो.सं.२०६३). **प्रयोगात्मक सरल नेपाली व्याकरण**, काठमाडौं : विद्यार्थी पुस्तक भण्डार ।

अधिकारी, हेमाङ्गराज र बद्रीविशाल भट्टराई (दो.सं.२०६३). **प्रयोगात्मक नेपाली शब्दकोश**, काठमाडौं : विद्यार्थी पुस्तक भण्डार ।

अर्याल, उमा (२०६७). **नेपाली समाचारपत्र दैनिकको समाचार खण्डमा प्रयुक्त भाषाको अध्ययन**, अप्रकाशित शोधपत्र कीर्तिपुर : नेपाली भाषा शिक्षा केन्द्रीय विभाग ।

आचार्य, भानुभक्त र घमराज लुइँटेल (२०६५). **नेपाली पत्रकारिता**, काठमाडौं : प्रधान बुक हाउस ।

कक्षपति, सावित्री (२०३८). **विज्ञापनको नेपाली भाषा**, अप्रकाशित शोधपत्र कीर्तिपुर : नेपाली भाषा शिक्षा केन्द्रीय विभाग ।

के.सी., शोभा खड्का (२०५८). **नेपाली साहित्यमा मधुपर्क पत्रिकाको योगदान**, अप्रकाशित शोधपत्र, पोखरा : पृथ्वीनारायण क्याम्पस ।

खनाल, चिरञ्जीवी (२०५७). **सम्पादन सहयोगी**, काठमाडौं : नेपाल प्रेस इन्स्टिच्युट ।

खनाल, श्रीराम (२०६४). **आमसञ्चार र पत्रकारिता**, काठमाडौँ : विद्यार्थी पुस्तक भण्डार ।

घिमिरे, भेषराज (२०५७). **प्रयोजनपरक भेदका रूपमा समाचारपत्रका शीर्षकहरूको अध्ययन,** अप्रकाशित शोधपत्र कीर्तिपुर : नेपाली भाषा शिक्षा केन्द्रीय विभाग ।

तिमिल्सेना, शिवप्रसाद (२०६६). **गोरखापत्रको सम्पादकीयमा प्रयुक्त भाषाको अध्ययन**, अप्रकाशित शोधपत्र कीर्तिपुर : नेपाली भाषा शिक्षा केन्द्रीय विभाग ।

दाहाल, राजेन्द्र (२०६७). **नेपाली समाचारपत्रका विज्ञापन खण्डमा प्रयुक्त नेपाली भाषाको अध्ययन**, अप्रकाशित शोधपत्र कीर्तिपुर : नेपाली भाषा शिक्षा केन्द्रीय विभाग ।

धिताल, भोजराज (२०६८). **नेपाली दैनिक समाचारपत्रमा पारिभाषिक शब्दावलीको अध्ययन**, अप्रकाशित शोधपत्र कीर्तिपुर : नेपाली भाषा शिक्षा केन्द्रीय विभाग ।

नेपाल, शक्तिराज (२०६६). **नेपाल समाचारपत्रका कार्टुन स्तम्भमा प्रयुक्त नेपाली भाषाको अध्ययन,** अप्रकाशित शोधपत्र कीर्तिपुर : नेपाली भाषा शिक्षा केन्द्रीय विभाग ।

पन्त, शान्ताकुमारी (२०६७). **सार्वजनिक स्थलहरूमा रहेका शिलालेखमा पाइने भाषाको अध्ययन**, अप्रकाशित शोधपत्र कीर्तिपुर : नेपाली भाषा शिक्षा केन्द्रीय विभाग ।

पन्थि, लक्ष्मीकान्त (२०३३). **नेपाली साहित्यको विकासमा गोरखापत्रको योगदान**, अप्रकाशित शोधपत्र कीर्तिपुर : नेपाली भाषा शिक्षा केन्द्रीय विभाग ।

पौडेल, माधवप्रसाद (२०६७). **साहित्यशास्त्र, नेपाली समालोचना र शोध विधि**, काठमाडौं : विद्यार्थी पुस्तक भण्डार ।

पौड्याल, दुर्गा (२०६८). **नेपाली दैनिक समाचारपत्रहरूमा प्रयुक्त शब्दभण्डारको अध्ययन**, अप्रकाशित शोधपत्र कीर्तिपुर : नेपाली भाषा शिक्षा केन्द्रीय विभाग ।

बन्धु, चुडामणि (२०६५). **अनुसन्धान तथा प्रतिवेदन लेखन**, काठमाडौं : रत्न पुस्तक भण्डार ।

बराल, पूर्णचन्द्र (२०६४). **नेपाली दैनिक समाचारपत्रमा प्रयुक्त भाषाको वर्णविन्यासको अध्ययन**, अप्रकाशित शोधपत्र कीर्तिपुर : नेपाली भाषा शिक्षा केन्द्रीय विभाग ।

भट्टराई, रामप्रसाद (२०६५). **भाषिक अनुसन्धान विधि,** काठमाडौं : शुभकामना प्रकाशन ।

भण्डारी, पारसमणि (२०६३). **स्नातकोत्तर नेपाली शिक्षा शोध विवरण**, काठमाडौं : न्यू हिरा बुक्स इन्टरप्राइजेज ।

भण्डारी, पारसमणि र सालिकराम पौडेल (२०६७). **सामाजिक भाषाविज्ञान र मनोभाषाविज्ञान,** काठमाडौं : विद्यार्थी पुस्तक भण्डार ।

भानावत्, सञ्जिव (सन् १९९७). **सम्पादन कला**, जयपुर : युनिभर्सिटी पब्लिकेसन ।

लम्साल, रामचन्द्र र अन्य (२०६४). **साधारण नेपाली**, काठमाडौं : शुभकामना प्रकाशन ।

लुइटेल, खगेन्द्रप्रसाद र लीला लुइटेल (२०६७). **नेपाली व्याकरण**, काठमाडौं : रिडमोर पब्लिसर्स एन्ड डिस्ट्रिब्युटर्स ।

वस्ती, शरच्चन्द्र (२०६२). **हाम्रो भाषा**, ललितपुर : हिमाल किताब ।

शर्मा, प्रतिभा (२०६७). **कान्तिपुर दैनिक पत्रिकाको सम्पादकीयमा प्रयुक्त भाषाको अध्ययन**, अप्रकाशित शोधपत्र कीर्तिपुर : नेपाली भाषा शिक्षा केन्द्रीय विभाग ।

व्यक्तिवृत्त

नाम : पीताम्बर फुयाल

जन्म मिति : २०३८-०५-२३

पिता : सिद्धलाल फुयाल **माता** : सिद्धमाया फुयाल

जन्मस्थान : जलकन्या-२, सिन्धुली

ठेगाना : **स्थायी** : जलकन्या २, सिन्धुली ,अस्थायी : क.न.पा.९, सिन्धुलीं

लिङ्ग : पुरुष

राष्ट्रियता : नेपाली

भाषिक ज्ञान : नेपाली, अङ्ग्रेजी र हिन्दी

मुख्य विषय : नेपाली

विशेष रुचि : राष्ट्रसेवा

फोन नं. : ००९७७-९८४४१३९४५५

शिक्षा :

तह	**शिक्षण संस्था**	**उत्तीर्ण साल**
एस.एल.सी.	कमला उ.मा.वि, सिन्धुली	२०५५
आइ.ए.	सिन्धुली बहुमुखी क्याम्पस, सिन्धुली	२०६१
बी.एड.	सिन्धुली बहुमुखी क्याम्पस, सिन्धुली	२०६४
एम.एड.	सिन्धुली बहुमुखी क्याम्पस, सिन्धुली	२०७१

अनुभव :

सिन्धुलीगढी अङ्ग्रेजी आवासीय विद्यालय (२०५८-२०६१) ।

सहकार्य नेपाल : सुझाव सङ्कलन (२०६६-२०६७) ।

जिल्ला लघु उद्यम समुह संघ (२०६८-२०६९) ।

ग्रामीण आर्थिक सशक्तीकरण समाज सिन्धुली (२०७०-निरन्तर) ।